

Sþ.

389. Tillaga til þingsályktunar

[197. mál]

um endurskoðun laga um Bjargráðasjóð o. fl.

Flm.: Jónas Pétursson, Magnús Jónsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta endurskoða lög um Bjargráðasjóð Íslands í því skyni, að komið verði á fót tryggingarkerfi fyrir landbúnaðinn í heild, sem geti að mestu leyti mætt tjónum, sem koma fyrir af náttúruhamförum og annarri óáran.

Ber þá að athuga, hvort Bjargráðasjóður í þeirri mynd eða svipaðri, sem hann er nú, er eðlilegasta formið á lausn allsherjartryggingarmála landbúnaðarins, eða sjálfstæð tryggingarstofnun, og á hvern hált er fært og eðlilegt að afla aukinna tekna til þessara trygginga.

Pessari endurskoðun og athugun verði hraðað eftir föngum, enda verði kvaddar til undirbúnings málsins þær sérstofnanir, er telja má málið skyldast.

Greinargerð.

Tryggingar eru mál þess tíma, er við nú lifum á. Það er kunnara en frá þurfi að segja, að öryggisleysið í fóðurbirgðamálum búpeningsins var á liðnum öldum eitt hið afdrifaríkasta, þar sem líf fólksins í landinu byggðist svo mjög á búpenings-eigninni. Nú er þetta breytt. Aðrir atvinnuhættir tryggja nú líf fólksins að verulegu leyti. Ólikt auðveldara er nú en áður að tryggja fóðurforða handa búpeningnum, en þó getur út af því brugðið, nema aðstoð komi til. En jafnframt hefur áhætta á

öðrum sviðum eða á annan hátt farið vaxandi í landbúnaðinum. Orsök þess er í skemmu máli ört vaxandi þáttur fjármagnsins í búrekstrinum. Með hinni miklu notkun fjármagns í byggingum, vélum og rekstrarvörum er tap á arði eða framleiðslu stórum afdrifarákara en fyrr.

Saga undanfarinna ára sýnir glögglega þörfina fyrir fullkomnari tryggingar en Bjargráðasjóður veitir nú. Má minna á Heklugosið 1947, vorharðindin 1949, hallærissumarið norðan- og austanlands 1950 með fimbulvetur í kjölfarið, óburrrkasumarið 1955 sunnan- og vestanlands, kalið i ræktunarlöndunum eftir 1950 og aftur nú, 10 árum síðar. Enn má nefna einstök, staðbundin tjón, svo sem lambalát í ám eða fjárskáða í veðrum.

Segja má, að búfjártryggingar væru hið eðlilega form trygginga gegn slíkum áföllum á búfé, svo sem t. d. brunatjón er sérstakt svið trygginga. Búfjártryggingamálið var fyrir fáum árum tekið til gaumgæfilegrar athugunar af Búnaðarfélagi Íslands og búnaðarsamböndum landsins. Var það til meðferðar á búnaðarþingi árin 1957—1960, og í upphafi var lagt þar fyrir frv. til búfjártryggingalaga, sent af landbúnaðarráðuneytinu. Við afgreiðslu málsins á búnaðarþingi 1960 segir svo m. a. í greinargerð frá allsherjarnefnd: „Nefndin hefur kynnt sér niðurstöður af skoðana-könnun þeirri, sem fram hefur farið á s. l. ári um viðhorf bænda til skyldutrygginga á búfé. Hafa þær leitt í ljós, að sáralitill hluti búnaðarfélaganna hefur fallizt á að æskja þeirra. Mikill hluti þeirra, sem svöruðu, sem raunar var ekki helmingur þeirra allra, var líka mótfallinn heimildarlögum um sliksar tryggingar.“ Og enn fremur segir: „Hins vegar vill nefndin taka undir þá hugmynd, er fram hefur komið hjá nokkrum félögum (búnaðarfél.) um, að stofnað verði til sjóðsmyndunar til að mæta að nokkru þeim stóraföllum, er henda kunna einstaka bændur og valdið geta miklu um afkomumöguleika þeirra.“

Mikill ágreiningur virðist hafa ríkt um málið á búnaðarþingi, en þar var samþ. ályktun um, að leitað skyldi tilboða hjá tryggingarfélögum í landinu um að tryggja allt búfé landsmanna. En ekkert mun hafa gerzt í málínu síðan. Er því ekki liklegt, að búfjártryggingar verði lögleiddar í bráð út af fyrir sig í einu eða öðru formi.

Pau náttúrufyrirbæri, sem valda rýrum fóðurafla og uppskeru, eru alvarlegasta tjónið, sem landbúnaðurinn verður fyrir, eins og rekstri hans og framleiðslumálum er nú háttar. Sú tilrauna- og vísindastarfsemi, sem í gangi er í atvinnumálum, hnigur m. a. að því að finna ráð og starfsaðferðir, sem fyrirbyggja sem mest, að slíkt tjón geti orðið. Má þar nefna rannsókn á heyverkunaraðferðum, áburðartilraunir o. fl. Má mikils vænta af þeirri starfsemi á næstu árum, sem gerir uppskeru og arð bú-skaparins öruggari en áður. M. a. má vænta þess, að unnt reynist að draga úr því tjóni, sem kalið i ræktunarlöndunum nú veldur. En það er of mikil bjartsýni að ætla, að tjón af misæri og náttúruhamförum verði yfirstigð með öllu í náinni framtíð. Þess vegna er þetta tryggingamál mjög tímabært og aðkallandi.

Búnaðarþing, sem nú er nýlokið, tók til meðferðar eflingu Bjargráðasjóðs. Þar var samþ. svofelld ályktun:

„Búnaðarþing felur stjórn Búnaðarfélags Íslands að beita sér fyrir breytingu á lögum Bjargráðasjóðs, er feli í sér aukningu á árlegum tekjum hans, t. d. með tvöföldun fastateknanna. Með því verði sjóðnum gert fært að bæta meira en verið hefur óviðráðanleg áföll, t. d. uppskerubrest af náttúrvöldum, þar á meðal af völdum kals, og stórfelld tjón vegna búfjársjúkdóma og annað þess háttar.“

Það hniga að því flest rök að taka þetta mál upp sem endurskoðun bjargráðasjóðslaga. Vandi málsins er ekki sá að finna, hvaða tjón þarf að bæta, heldur er vandinn að finna sanngjarna og örugga tekjuöflunarleið og sanngjarnt og öruggt form fyrir bótareiðslum. Pessi endurskoðun er engan veginn áhlaupaverk, en hlýtur að taka nokkurn tíma og því nauðsynlegt, að það verk verði hafið sem fyrst.

Sjálfsgagt er, að ýmsar sérstofnanir landbúnaðarins verði kvaddar til við undirbúning málsins.